

עלון לב המועדים

הלכות והליכות בענין מפטיר והפטרה

גליון נו

הטעם שלא מתחילים כמו בראש חודש בפרשת התמיד ויהיה יותר מב' פסוקים לפי ששאני ר"ח שיש חיוב לקרוא ד' גברי, ולכן קוראים תחילה ג' קודם חובת היום וד' חובת היום שהיא "ובראשי חודשיכם", אבל בשבת שא"צ לעלות אלא אחד מה שייכות יש לו לפרשת התמיד (ט"ז רפג בשם מרדכי פרק בני העיר אות תתלא).

טעם אחר: לפי שמפטיר של שבת רק ב' פסוקים, ואם יקראו פרשת התמיד שקודם שהיא יותר מב' פסוקים יוצא שהטפל יותר מהעיקר, משא"כ בר"ח אע"פ שמוסיפים יותר פסוקים מפרשת ראש חודש מ"מ כיון שבעיקרא איכא ג' פסוקים וראויה להוציא ס"ת בשביל עצמה מצרפים אחרת עימה (לבוש רפג א).

טעם אחר שאין קוראים מפטיר בשבת: לפי שצריך להפטיר בכל שבוע מענינו של יום ואם יפטירו בשבת יצטרכו להפטיר כל שבוע הפטרה של שבת משום שקוראים בדסליק מינה וא"כ כל ההפטרות יהיו מענין אחד (תוס' מגילה כג, א בד"ה כיון, משנ"ב רפג א).

טעם אחר: לפי ששבת היא תדירה שהיא כל ששת ימים ולכן הקרבן שלה אין צריך הזכרה, משא"כ מועדים שהם משנה לשנה תקנו לקרוא מפטיר שלהם [קרבנות] כדי שיהיה להם הזכרה (א"ר רפג בשם התניא טז).

טעם אחר: כיון שביו"ט מפסיקים את סדר פרשיות השנה וקוראים בענינו של יום טוב קוראים גם את הקרבנות, משא"כ בשבת שקוראים על סדר הפרשיות ואין קוראים מענין השבת אין קוראים גם מענין הקרבנות (ר"ן מגילה י, ב ד"ה ומדאמרין).

טעם אחר: לפי שהסיבה שביו"ט קוראים בקריאת מפטיר את קרבנות היום ע"פ הגמ' תענית (כז, ב) בזמן שישראל קוראים פסוקי הקרבנות הקב"ה מעלה עליהם כאילו הקריבו אותם ומוחל להם על עוונותיהם, ולפי שהקרבנות במועדות באים לכפרה יש לקוראם משא"כ קרבנות של שבת שלא באים לכפרה [ואע"פ שגם עולות מכפרין על החיים מ"מ עיקרן הוא לדורון וכן מקופיא מכפרא] (תוס' מגילה כג, א ד"ה כיון).

טעם אחר: לפי שבמועדות כתיב (ויקרא כג, ד) "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם" ובפשוטו של מקרא משמע שיש לקרוא בתורה בפסוקי מועדות וגם ר"ח בכלל המועדות משא"כ בשבת שלא נקרא מועד (דעת זקנים מבעלי התוס' במדבר כח ט).

חצי קדיש

הטעם שאחרי שבעה קוראים אומרים חצי קדיש: לפי שצריך לומר קדיש אחר אמירת פסוקים (ספר הפרדס לרש"י עמוד שא), והטעם שלא אומרים קדיש אחר הפטרה: לפי שאין קריאתה משום חובה אלא משום כבוד התורה ולכן לא נחשב קריאתו קריאה (כה"ח רפב לג בשם תוס' ראש).

טעם אחר: לפי שמפטיר אינו מוזכר כלל בהלכה אלא מנהג חכמים הוא ובשביל להבדיל בין הקריאות עשו הפסקה של קדיש (ב"י רפב ד, משנ"ב שם ס"ק ט).

מפטיר בתורה

סדר הקריאה: המפטיר עולה לתורה וקוראים כמה פסוקים מסוף הפרשה ומברך תחילה וסוף.

הטעם שמפטיר בנביא עולה לתורה לפחות ג' פסוקים, כדי שלא יהיה כבוד התורה וכבוד הנביאים שווה שאם יקרא בנביא לבדו כמו הז' קוראים בתורה לבדם הוי כבוד התורה וכבוד הנביא שווה, ולהיכיר עשו שיקרא מה שקרא הקודם לו כשאפשר להוסיף (מגילה כג, א, שו"ע רפב ה ערוה"ש רפב).

מפטיר מן המניין או אינו מן המניין

נחלקו הפוסקים האם מפטיר מן מנין שבעה ומעיקר הדין קי"ל שעולה למנין שבעה, ובשבת ויו"ט דמותר להוסיף יותר מז', מוסיפים כדי לצאת ידי השיטות דאינו עולה למנין שבעה, משא"כ במנחה וכן בשני וחמישי ותענית ציבור שאסור להוסיף מעמידים על עיקר הדין שהמפטיר ממנין הקוראים והשלשי הוא המפטיר (אבודרהם שחרית של שבת ערוה"ש רפב יג). [ולכן במנחה בתענית ציבור אין קדיש אחר מפטיר כיון שהוא מג' עולים (ערוה"ש רפב יד)].

הטעם שאין קוראים מפטיר בשבת מענינו של שבת "וביום השבת" (במדבר כח, ט) כמו ביו"ט.

לפי שהמפטיר של "וביום השבת" הוא רק ב' פסוקים ואין קריאה פחות מג' פסוקים (כמבואר בשו"ע לו ב) ולהצטרף עם פסוקים שלא מענינו של יום אי אפשר [יבואר עוד בהמשך] (תוס' מגילה דף כג, א בד"ה כיון, טוש"ע רפג).

הפטרה

אחרי קריאת התורה בשבת [יו"ט תשעה באב ותעניות] קוראים קטע מהנביאים הנקרא הפטרה (שו"ע רפד א).
הטעם שנקראת בשם זה: לפי שהפטרה תוקנה בשעת השמד שנאסר לקרוא בתורה והתירו לקרוא בנביא ועל ידי קריאה בנביא נפטרו מקריאה בתורה לכן נקראת בשם הפטרה (אבודרהם שחרית של שבת, לבוש רפד א).

טעם אחר: על פי הגמרא בסוטה (לט, א) כיון שנפתח ס"ת אסור לספר אפילו בדבר הלכה שנאמר (נחמיה ח, ה) ו"בפתחו עמזו כל העם", ולאחר קריאת התורה הותר להם לפתוח ולדבר לכן נקראה הפטרה שהוא מלשון "יפטירו בשפה" (תהילים כב ח) ומלשון "פטר רחם" (שמות יג, יב) דהיינו לשון פתוח, ואין הכוונה שהותר לדבר בדברים בטלים אלא בדבר הלכה (אבודרהם שחרית של שבת בשם ר"ת, לבוש רפד א).

טעם אחר: מלשון סילוק כמו אין מפטירים אחר הפסח אפיקומן (פסחים ק"ט, ב) שהוא לשון סילוק מהדברים דהיינו אחרי שקראו ההפטרה נסתלקו מתפילת שחרית ומתחילים מוסף (א"ר רפד א, בשם אבודרהם).

טעם אחר: לפי שבתחילה גזרו עליהם שלא יעסקו בתורה ובנביאים, ולאחר מכן בטלה הגזרה וגזרו רק שלא לעסוק בתורה והותר להם לעסוק בנביאים וזה לשון הפטרה שנפטרו מהגזרה והאיסור הראשון שנאסר עליהם לא לעסוק בתורה ובנביאים (ספר אמת לעקב).

הטעם שקראו הפטרה בלשון ארמית כדי להסביר לההמון (ערוה"ש רפד א).

הפטרה בנביא

מקור לקריאת הפטרה בגמ' במגילה (כא, א) "ומפטירין בנביא" הלכך נהגו להפטיר בנביא בענין המדבר מעין אותו הענין שקראו בתורה (שו"ע רפד א).

טעם המנהג: מפני שפעם גזרה המלכות [אנטיוכוס מלך יון (תוס' יו"ט מגילה פרק ג משנה ד בשם התישבי)] שלא יעסקו בתורה וביטלו קריאת התורה, וכנגד זה קראו שבעה קוראים בנביא, והיו מבאים ז' נערים קטנים במקום אנשים גדולים כדי שלא יבינו האויבים וקראו בנביא, ולא היו קוראים עם כל אחד פחות מג' פסוקים ובירכו עליהם תחילה וסוף כנגד קריאת התורה והרי בין כולם כ"א פסוקים ואע"פ שבטלה הגזרה לא נתבטלה התקנה (אבודרהם סדר תפילות לשבת, ב"ח רפד, לבוש רפד א, ספר אמת ליעקב למהר"י אלגזי, משנ"ב שם ס"ק ב).

טעם אחר: הפטרה נביאים תקנהו כנגד הצדוקים שהיו אומרים שנביאים וכתובים אינם מהתורה ואינם מאמינים בהם לכן חלקו לנביאים כבוד להפטיר בשחרית [ובכתובים במנחה כמבואר בשבת (קטז, ב) ואין נוהגים כן היום] (נפש חיה ס"א).

טעם אחר: לפי שבתחילה היו נוהגים חסידים ראשונים שהיו שוהים שעה אחת קודם התפילה ושעה אחר התפילה והיו לומדים בתורה בנביא ובמשנה ובשמועות התלמוד, וכיון שרבתה העניות והיו צרכים למעשה ידיהם ולא יכלו לעסוק בתורה כ"כ, הניחו מלקרוא אחר התפילה ומ"מ בשבתות וימים טובים שהם ימי פנאי שבטלין מלאכתן חזרה עטרה ליושנה לקרוא בנביא בהפטרה וקוראים בעניניא דיומא (שבלי לקט מד).

הטעם שתקנו הפטרה מהנביאים ולא מהכתובים

משום שבנביאים נמצא מעין כל פרשיות שבתורה מה שאין כן בנביאים (באר היטב רפד א, לבוש שם א) טעם אחר: מפני שהגזרה היתה גם על הכתובים ולא על הנביאים (לבוש רפד א). טעם אחר: משום דאין קוראים בכתובים בשבת (שבת קטו, א) מפני ביטול בית המדרש ופירש רש"י (ד"ה בין שאין) דמשכי ליבא (ערוה"ש רפד א ע"פ המשנה ריש כל כתבי).

הפטרה אחר הקריאה, הטעם שתורה קודמת להפטרה: מפני כבוד התורה שמקדים תורה לנביא (ב"ח רפד, משנ"ב שם ס"ק ב).

הטעם שניגון של הפטרה שונה מניגון של קריאת התורה: כיון שבטלה הגזרה ואעפ"כ מקיימים את המנהג לאות וזכר לדורות עולם וכיון שהיו זכר משנים את הניגון (אוצר כל מנהגי ישורון הפטרה ומפטיר טו א).

קריאת הפטרה: הפטרה היא בעניין הדומה לקריאת פרשת שבוע.
הפטרת ראש חודש שחל שבת: כשחל ר"ח בשבת מפטירים (יישעיה סו א – בד) "השמים כיסאי" (שור"ע תכה א), והטעם: משום שמוזכר בו מעין ראש חודש דכתיב (פסוק כג) "והיה מידי חודש בחודשו" (לבוש תכה, משנ"ב תכה ס"ק ד). וכשחל ר"ח ביום א' קוראים "מחר חודש" דהוי כהזכרת ראש חודש (שו"ע רפד א).

הטעם שהפטרות הללו דוחים הפטרה של שבת: לפי שהם לפרקים ובכדי לעשות להם היכר קוראים אותם, כמו כן הפטרת שבת חנוכה לפי שחנוכה היא לפרקים, טעם נוסף לחנוכה: לפי שהמפטיר בתורה מפטיר בשל חנוכה וצריך שיפטירו מעין מה שקרה (ספר התניא לז).

הפטרה כשפרשיות מחוברות: בשבת שיש בה פרשיות מחוברות נוהגים לקרוא במפטיר את הפטרה של הפרשה השניה (שו"ע רפד ז, שערי אפרים שער ט סעיף יז), והטעם: לפי שבה סיימו את הקריאה ובמה שסיימו קוראים (משנ"ב שם ס"ק ג).

הפטרת אחרי מות קדושים: מפטרים ב"הלא כבני כושים" שהיא הפטרת אחרי מות ולא בהפטרה שלפרשת קדושים (רמ"א תכה ח, שערי אפרים שער ט סעיף כו). והטעם: לפי שעונש הגלות על איסורי

עריות הכתוב בשתי הפרשיות נזכר בשתי הפטרות ובהפטרות אחרי מות נוספו גם התשובה והגאולה לאחריה "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת" לכן מפטירים בה (לבוש תצג ד). טעם אחר: משום שהפטרת קדושים מזכירה תועבות ירושלים ולכם יש לעדיף את הפטרת אחרי מות (מרדכי מגילה פרק ד, משנ"ב תכח ס"ק כו.).

לסיים בדבר טוב: במקום שמסיימים בדבר שאינו טוב מוסיפים פסוקים נוספים או שחוזרים על הפסוק אחד לפני האחרון שוב כדי לסיים בדבר טוב, כגון בהפטרת ויצא (הושע יב – יד) שמסתימת "ופושעים יכשלו בה" ומסיימים ביואל (ב כו כז) "ולא יבשו עמי לעולם", הפטרת ראש חודש חוזרים על הפסוק (שם כג) "והיה מידי חודש בחודשו".

שמו"ת בהפטרה אין צריך לקרוא הפטרה (שו"ע רפה ז) נדהינו שנים מקרא] ומיהו נהגו לקרוא הפטרה (שו"ע שם). והטעם: שמא יקראו למחר לעלות למפטיר ויהא רגיל ובקי בכך (משנ"ב שם ס"ק ט), ולדינא: במקום שהבעל קורא, קורא את ההפטרות מנביא אין צריך לקרוא לעצמו הפטרה (חזו"א אורחות רבינו ח"ג עמוד רלד, שש"כ פרק מב הערה רלג),

הטעם שיש הרבה חילוקי מנהגים ברבים מן הפטרות במשך השנה: לפי שבימי חכמי התלמוד מלבד הפטרות בימים מסוימים לא היו הפטרות סדורות והיו מפטירים בכל מקום שהיו מוצאים בציבור לנכון שיש בו מעין הפרשה ורק בזמן הראשונים הוסדרו הפטרות לפיכך התרבה בו המסורת בישראל (אינצקלפדיה תלמודית ערך הפטרה אות ה).

דיני הפטרה

אין המפטיר מפטיר עד שיגמור הגולל לגלול, (שו"ע רפד ו), נואף ברכות הפטרה לא יתחיל (משנ"ב קמז ס"ק כב), והטעם: כדי שישים ליבו על מה שאומר המפטיר לפי שחובה היא על כל אדם לשמוע הפטרה כמו הפרשה של ס"ת (רש"י סוטה לט, ב ד"ה עד שתגלל, משנ"ב רפד ס"ק יב).

טעם אחר: משום כבוד הספר תורה שלא יסיחו דעתם ממנו ויעמוד ללא גלילה, והוא בזיון לספר שיקראו בנביא והספר עדין לא נגלל (מאירי מגילה ז, א).

נפק"מ בין הטעמים: אם הגולל שמע הפטרה, לטעם כדי שישים ליבו על מה שאומר המפטיר לא שייך טעם זה כששמע הפטרה, ולטעם כבוד הספר שייך גם טעם זה (פמ"ג א"א רפד ס"ק ו).

טעם אחר: שלא יטעו לומר שברכת הפטרה היא על התורה ולא על הנביא (ספר באר שבע סוטה לט, ב).

גמר הגלילה: מבואר ברש"י (סוטה לט, ב ד"ה עד שתגלל) עד שיגלל הספר במטפחותיה (משנ"ב רפד ס"ק יב). ובסימן קמז (ס"ק ז) הביא

המשנ"ב בשם הפרי מגדים גמר הגלילה עד עצם גמר גלילת הספר אף שלא כרכו.

אין פוחתים מכ"א פסוקים (טושו"ע רפד א), הטעם: לפי שתקנו קריאת הפטרה במקום קריאת התורה על כן תקנו לא פחות מכ"א פסוקים כנגד ג' פסוקים לכל השבעה קרואים אלא א"כ סליק עיניא כגון הפטרת פרשת צו שמתחילה (ירמיה ז, כא) "כה אמר ה' עולותיכם וכו'" שאז קוראים אף פחות מכ"א פסוקים (טור רפד א). ודווקא בשבת שעולים ז' משא"כ ביו"ט שעולים ה' קרואים סגי בט"ו פסוקים כנגד ה' קרואים לכל אחד ג' פסוקים (טושו"ע שם).

קריאה מתוך נביא מקלף: לבוש כתב תמיהני שלא ראיתי נוהגים לכתוב הפטרה כדין ספר כי היה נראה לי שאין יוצאים כלל בקריאת הפטרה בחומשים הנדפסים (רפד א הובא במשנ"ב שם ס"ק א).

קריאה מתוך תנ"ך: יש אומרים שלא צריך שיהיה כתוב על קלף רק שיהיה מתוך נביא שלם הנדפס ולא מתוך הפטרה לבד הנדפסת בחומש (מג"א רפד א"ר הובא במשנ"ב רפד ס"ק א).

דעת המשנ"ב לכתחילה בודאי ראוי שיהיה לכל הציבור נביאים שנכתבו בקלף כדין וגם השמות נכתבים בקדושה משא"כ כשוה על נייר מודפס וכן הנהיג הגר"א בקהילתו וכעת נתפשט בהרבה קהילות ואשרי חלקם (משנ"ב שם עיין שעה"צ שם).

הטעם שהתירו לקרוא הפטרה מתוך ספר שלם ולא מתוך קלף, לפי שעת לעשות לה' הפרו תורתך ולפי שא"א שלכל הציבור יהיה כל הנביאים כתובים על קלף התירו לקרוא מתוך ספר (שבלי הלקט י, מג"א ריש רפד).

קריאה בנביא המודפס בזמנינו

בזמנינו שהכל בצילום יש אומרים שאין נחשב כדפוס ודברי המג"א שהתיר היה בזמן שהדפוס היה כעין חותמת על ידי כוח גברא כלשון הט"ז (יור"ד רעא ס"ק ח) דמה לי שחוקק את העט על הנייר או הנייר על האותיות של עופרת אידי ואידי כתיבה היא, אבל בזמנינו שמלאכת הדפוס אינה על ידי כוח גברא אלא על ידי חשמל אינו נחשב על יד אדם (חזו"א או"ח קנו השמטה לסימן רפד, הגריש"א קונטרס דרך הישר).

קריאת כל הציבור

יש הנוהגים שכל הציבור אומר יחד את הפטרה (משנ"ב רפד ס"ק יא). והטעם: לפי שנפסק להלכה שבקריאה שצריך להוציא את האחרים יש לקרוא מתוך הכתב (טור מט מג"א שם א) והקורא מתוך חומש מודפס כקורא בע"פ (ט"ז רפד ס"ק ב) לכן אם קוראים מתוך חומש כל אחד צריך לקרוא לעצמו (שו"ת חת"ס או"ח ח"א ס' סח).

קראית הפטרה בעמידה, הטעם שהמפטיר עומד בהפטרה: מפני כבוד הציבור (שו"ע הרב תצד סה).

אין מסלקים הנביא עד אחר הברכה, והטעם: כדי שיראה המברך על מה הוא מברך (מג"א רפד ו בשם הגאונים משנ"ב רפד ס"ק יב). וטוב שיישאר פתוח ועל כל פנים אין לסלק הספר משם לגמרי (שערי אפרים שער ט לד).

דילוג בשני נביאים: מדלגים בנביא מפרשה לפרשה [וכן המנהג בכמה הפטרות שמוסיפים עליהם פסוקים מפרשיות אחרות], ואין מדלגים מנביא לנביא, והטעם: משום דאיכא טירוף הדעת יותר מדאי (משנ"ב קמד ס"ק ז). ובנביא תרי עשר מדלגים, והטעם: לפי שתרין עשר נחשב כנביא אחד לענין זה מפני שהם קצרים (שו"ע קמד א, משנ"ב שם ס"ק ח, אוצר דינים ומנהגים הפטרה).

אין אומרים קדיש אחר הפטרה, והטעם: לפי שהרבה ברכות תקנו על הפטרה לאחריה (לבוש רפו).

הפטרה במנחה בשבת

אין מפטרים במנחה של שבת, והטעם: לפי שדרשו עד לחשכה לא רצו חכמים להטריח בהוספת ההפטרה (מגילה כא, א רש"י ד"ה ואין). טעם אחר: לפי שכבר עמדו רובו של יום בקדושה ותפילה ודרשה ויש בהארכתם טורח גדול (מאירי).

הפטרה בחול

הטעם שמפטירים רק בשבת ולא ביום חול, בשני וחמישי וכן בר"ח ולא בחנוכה ופורים, מפני שהוא זמן מלאכה לעם ואין קוראים כדי שלא ישביתו אותם מן המלאכה (רש"י מגילה כא, א ד"ה ואין נועם מגדים).

טעם אחר: כדי שיהיה ניכר בין יו"ט ליום חול ובין שבת ויו"ט אין צריך היכר שאין ביניהם אלא אוכל נפש בלבד לכן מפטירים בשניהם (מחזור ויטרי הלכות פסח קח).

טעם אחר: לפי שבחול קוראים רק חלק מהפרשה ובשבת משלימים את הקריאה ומפטירים וכשם שאין קוראים רוב הפרשה ומשאירים לשבת גם את ההפטרה מניחים לשבת ובחול המועד: אין מפטירים כיון שביו"ט מפטירים בו מענינו של יום לכן אין צריך להפטיר דאין לחול המועד ענינו של יום מיוחד וסומכים על הפטרה שביו"ט, ראש חודש: אין מפטירים מכיון שמפטירים בר"ח שחל בשבת וכשחל להיות אחר השבת, בעניינו של חודש (מחזור ויטרי סימן קח).

הפטרה בתעניות

אין מפטירים בתענית שחרית, והטעם: מפני ביטול מלאכה לעם, טעם אחר: לפי שבחציו הראשון של הצום מעינים בצרכי העיר (רש"י תענית יג, א) מלבד תשעה באב שמפטירים בנביא שחרית, והטעם: מפני שיושבים בבית הכנסת עד חצות ואין ביטול מלאכה.

תענית מפטרים במנחה: לפי שהעם בטלים והרב דורש להם דברי כבושין (אוצר דינים ומנהגים הפטרה).

טעם אחר: משום שכתבו בהפטרה (ישעיה נא) "שמרו משפט ועשו צדקה" ואגרא דתעניתא צדקתא לעת ערב היינו הצדקה של התענית היא לעת ערב לכן ראוי בערב אחר שעשו צדקה (תוס' מגילה כא ד"ה הקורא). טעם אחר: כדי לעורר את העם בתשובה (קריית ספר ח"א מאמר ה).

ברכות הפטרה

תקנם: ברכת הפטרה אונקלוס הגר שהיה בן אחותו של טיטוס הוא יסד אותם וכן הר"ת של הברכות "בן רשע" ברוך, נאמן, רחם, שמחינו, על התורה (ספר עץ חיים ח"ב דף קלט, ב, מטעמים החדש הפטרה ט בשם הדת קודש).

שבע ברכות: מברך שבעה ברכות, שתיים על מפטיר בתורה אחת לפנייה ולאחריה ברכה נוספת לפני קריאת הפטרה וארבעה לאחריה, כנגד שבעה העולים שמברכים על התורה (מסכת סופרים פרק יד הלכה א),

חמש ברכות: יש שכתבו שתקנו בתחילה וסוף חמש ברכות כנגד חמשה חומשי תורה לפי שיש שאומרים שכתובים ונביאים אינם מן התורה לכן תקנו חמש ברכות לרמז שהם כחמשה חומשי תורה (אבודרהם שחרית של שבת, פירוש הפילות והברכות לר' יהודה בן יקר).

כוונה בברכות: צריך לכוון ולשמוע ברכות המפטיר ויענה אמן ויעלה למנין מאה ברכות שחסר במנינים בשבת (שו"ע רפד ג).

ברכה ראשונה "צור כל העולמים"

פותחת בברוך: ואע"פ שהיא סמוכה לחברתה דהיינו ברכה שקודם הפטרה והפטרה אינה הפסק כשם שישתבח סמוכה לחברתה ברוך שאמר ולכן אינה פותחת בברוך אע"פ שפסוקי דזימרא מפסיקים באמצע, הטעם: לפי שרצו לדמותה לברכות התורה שמתחילים בברוך אחר הקריאה [והטעם משום שבזמן הגמרא לא כל העולים היו מברכים אלא ראשון ואחרון והוי הפסק גדול ס קלט] ולכן תקנו גם בנביאים (פרי מגדים מ"ז רפד ב). טעם אחר: לפי שהיו מתרגמים שמתרגמים הנביאים לעמי הארצות כדי שיבינו והיה הפסק גדול לכן תקנו לפתוח בברוך (ערוה"ש רפד י). טעם אחר: לפי שיש בה כמה עניינים והוי כברכה ארוכה שמתחילה בברוך ומסיימת בברוך (ערוה"ש רפד י).

"מקדש השבת": הטעם שאין מזכירים מקדש ישראל והשבת כמו במועדים: לפי שהשבת קדמה לישראל כדכתיב כי ששת ימים (מסכת סופרים פרק יג הלכה יז).

הטעם שיש הפסק בסידורים בין "אמת וצדק", "לנאמן אתה" אע"פ שברכה אחת היא, לפי שהיו רגילים כל הציבור להפסיק שם ולומר שבח כדאמר (פרק י"ג הלכה ו) במסכת סופרים (פסחים קדב תוד"ה חוץ).

בשבת ראש חודש אין מזכירים ראש חודש בברכות ההפטרה (שו"ע רפד ב), והטעם: כדרכ גידל אמר רב (שבת כב, א) שאלמלא שבת אין נביא בראש חודש וקריאת נביא רק משום שבת (משנ"ב שם ס"ק ב). טעם אחר: לפי שקדושת ראש חודש קלה יותר מקדושת שבת ובטילה לגבי קדושת שבת (לבוש תרכב א).